

ЗНАЧЕННЯ Й МІСЦЕ САКРАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ У СУЧАСНІЙ ГЕОГРАФІЇ

Атаман Л. В., аспірант Київський національний університет імені Тараса
Шевченка E-mail: ataman2412@gmail.com

Практично у всіх народів світу існували об'єкти, що мають статус священних. Це були і є не тільки архітектурні об'єкти – святилища, храми, піраміди, кургани, а й гори, гаї, печери, джерела, озера. Вивченням і збереженням цієї спадщини планети займається сучасна наука – сакральна географія.

Об'єктом її вивчення є все те, що люди різних народів і релігій вважають священним. Це місця, пов'язані з прямим божественним втручанням, як наприклад гора Синай, де Мойсей отримав скрижалі Завіту, місця, де відбувалися великі чудеса – зішестя Будди з небес в селищі Санкашья (Індія) чи явище Діви Марії у Фатімі (Португалія), святі місця зниклих релігій, об'єкти багаторічних паломництв, а також просто так звані місця сили, в яких невідомі сили природи створили унікальні ландшафти.

Вивчення сакральної географії отримало величезну популярність у світі в останні роки, в Європі видано десятки путівників, які породили потужну хвилю «сакрального туризму». Подорожуючи по місцях сили та об'єктам шанування різних релігій, люди вірять, що отримують там силу, здоров'я і натхнення. І українські об'єкти в цьому сенсі також дуже цікаві як для іноземців, так і для наших співгромадян.

Сакральні об'єкти (релігійні об'єкти) – природні або створені людиною цілісні й відносно стабільні географічні утворення, характерні певним розташуванням на поверхні Землі, участю у формуванні й зміні ландшафту.

Сакральні об'єкти, незалежно від своєї природи (храми і релігійні святині, язичницькі, культові споруди, природні урочища, етнічні пам'ятники, аномальні зони, містичні об'єкти, місця сили і ін.), виконують ряд функцій.

Фундаментальною, безперечно, є духовна функція, що дає відновити або зміцнити зв'язок людини з Вищими силами. Об'єднавча функція сакральних

місце пов'язана з їхньою роллю «центру сили» або символом території, на якій вони розташовані.

Важливими функціями сакрального об'єкту є захисна та цілюща, що привертає до сакральних місць прочан, які прагнуть зцілення душі та тіла. Здавна вважалось, що їх відвідання наближає людину до Бога, тому ці місця обрані для спілкування між Богом та людиною і на знак цього певним чином позначені (чудесами та іншими проявами). Людина позначає такі місця різними символами віри (камені, хрести, храми).

Сакральні об'єкти є об'єктами поклоніння, місцями здійснення обрядів і водночас, елементами культурної спадщини етносів або окремих соціальних груп. Відвідання сакральних місць є складовою будь якої релігії.

У науковій літературі залишаються спірними питання, пов'язані з визначенням самостійності сакральних об'єктів та сакрально-туристичних ресурсів. Питання релігійного туризму вивчаються географами, економістами, теологами. Так, зокрема, питання щодо історії становлення і сучасного стану розповсюдження релігійних вірувань і відповідних інституцій, їх функціонування висвітлено у навчальних посібниках, авторами яких є О. І. Шаблій, Л. Т. Шевчук, С. В. Павлов, К. В. Мезенцев, О. О. Любіцева.

Існує кілька типів сакральних об'єктів: природні сакральні місця, культово-релігійні, мегалітичні споруди, поминальна-ритуальні та окремі культові об'єкти. Відомий дослідник Т. Христов до релігійних об'єктів відносить: культові споруди: монастирі, святилища, храми і храмові комплекси, капели, каплиці, ступи; природні об'єкти: святі джерела, колодязі, гори, водойми (ріки, ставки), бори; невеликі об'єкти культу: придорожні хрести, вівтарі божеств на узбіччі доріг та стежок [3].

У залежності від походження ресурси сакрального туризму поділяють на суспільно-історичні (пам'ятки сакральної (культової) архітектури та природні (гідрологічні, ландшафтно-геоморфологічні, ботанічні).

Науковці О. Бейдик, В. Кравців, Л. Гринів, С. Кузик до сакральних об'єктів суспільно-історичного походження відносять храмові споруди (храми та храмові комплекси, каплиці, монастирі тощо).

До сакральних об'єктів природного походження можна віднести: гідрологічні сакральні об'єкти – це священні джерела, колодязі, ріки, озера, водоспади тощо; омивання, занурення у воду символізує повну регенерацію, нове народження; ландшафтно-геоморфологічні сакральні об'єкти – це священні гори, миси, окремі гірські вершини, камені та скелі, печери; у кожній міфології є свята гора; символічна й релігійна значущість гір безмежна, їх часто вважають місцем, де зустрічаються Небо й Земля, місце де можна перейти з однієї сфери Космосу до іншої; ботанічні сакральні об'єкти – це священні гаї, ліси, окремі рослини (найчастіше дерева) тощо.

Отож, сакральні об'єкти можна характеризувати як святі місця, які мають неабияке значення для представників певної релігійної конфесії, де проводяться культові та інші заходи, збирається велика кількість паломників. Адже сакральні об'єкти особливої значущості притягують увагу людей, що проживають у віддалених від них місцях, в інших містах і країнах, людей з іншими культурно-історичними традиціями. Це явище здавна породжувало потоки паломників і цікавих, до яких згодом додалися й потоки світських туристів, що приносять вагомий внесок у бюджет держав, на території яких розташовані такі об'єкти.

Список використаної літератури

1. Ковальчук А. С. Культові споруди конфесій в Україні. Географічні аспекти. / А. С. Ковальчук // Вісник Львів університету серія географічна. Вип. 27. - 2000. – с.323.
2. Павлов С. В. Географія релігій: навч. посібник / С. В. Павлов, К. В. Мезенцев, О. О. Любіцева. – Київ, 1999. – 504с.;
3. Христов Т. Т. Религиозный туризм / Т. Т. Христов. – Москва: Изд. центр «Академия», 2005. – 288 с.
4. Шаблій О. И. Сакральная география: становление и проблемы развития / О. И. Шаблій, А. И. Висьтак // Проблемы территориальной организации общества. Пермь, 1993. – С. 27 – 28.
5. Шевчук Л. Т. Сакральна географія: Навч. посібник. / Л. Т. Шевчук – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. – 160 с.